Participatieraad Zwolle

Aan het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Zwolle
Postbus 10007
8000 GA Zwolle

Zwolle, 10 mei 2023

Onderwerp: vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Geacht College,

Hartelijk dank voor uw adviesaanvraag op het vrijwilligers- en mantelzorgbeleid. Wij complimenteren u met het feit dat in het voortraject partners en inwoners zijn betrokken. Deze inbreng zien we terug in dit beleidsstuk. Dat vindt de Participatieraad heel waardevol. Daarnaast zijn we blij dat u duidelijk onderscheid maakt tussen mantelzorg- en vrijwilligerswerk en de verschillen goed omschrijft.

Graag geven we u onderstaande adviezen mee.

Het maatschappelijk vraagstuk
Het maatschappelijk vraagstuk vinden wij goed beschreven. Fijn dat de gemeente gebruik maakt van de kennis die er bij Mantelzorg NL is. Wel maakt de Participatieraad zich zorgen om de voorspelling van Mantelzorg NL dat er in 2040 voor elke 85+'er nog maar zes potentiële mantelzorgers zijn, waar dat er nu vijftien zijn. Wanneer we de zorg in de toekomst beheersbaar willen houden vraagt dit veel van mantelzorgers en vrijwilligers. Wij kunnen ons vinden in het voorstel om in te zetten op behoud van mantelzorgers. We adviseren te omschrijven op welke manier mantelzorgers worden ondersteunt en hoe de gemeente dit in de toekomst gaat uitbreiden. De Participatieraad adviseert u tevens om in te zetten op het verminderen van (administratieve) regeltaken voor mantelzorgers om onnodige overbelasting te voorkomen.

Definities
- **Mantelzorg:** We adviseren hierbij op te nemen dat iemand mantelzorger kan zijn in alle leeftijden. Van heel jong tot 80-plusser. Veel mensen, met name kinderen en jongeren weten vaak niet dat zij mantelzorger zijn. Bewustwording is belangrijk om overbelasting te voorkomen.
- **Vrijwilligerswerk:** U schrijft dat vrijwilligerswerk niet gerelateerd is aan zorg. Wij adviseren deze zin weg te halen. Vrijwilligerswerk is vaak gerelateerd aan zorg.
  Daarnaast adviseren we aandacht te hebben voor de taken die vrijwilligers doen. Soms worden organisaties betaald voor een bepaalde taak maar laten zij het uitvoeren door een vrijwilliger. Zorg dat er geen misbruik gemaakt wordt van vrijwilligers.

Doelen

- We zijn met u van mening dat het belangrijk is dat vrijwilligers en mantelzorgers ondersteuning, scholing, waardering, en erkenning krijgen. Er zijn grote verschillen tussen organisaties. Stuur daarom bij aanbestedingstrajecten op vrijwilligersbeleid binnen organisaties. Laat organisaties beschrijven op welke wijze vrijwilligers en mantelzorgers ondersteuning, waardering en erkenning ontvangen en evalueer dit na een vaste periode. Ga daarbij ook uit van de wensen van de vrijwilligers of mantelzorger. Tevens adviseren wij om te sturen op vrijwilligersraden binnen organisaties zodat de vrijwilliger inspraak heeft over de taak die hij of zij uitvoert. Zoals ook medewerkers en cliënten in een ondernemings- of cliëntenraad invloed heeft.
- Beschrijf duidelijk waar de vrijwilliger of mantelzorger informatie kan krijgen.
- Wij adviseren u in contacten met werkgevers mantelzorgbeleid en de uitvoering daarvan in hun bedrijf bespreekbaar te maken en waar mogelijk op te sturen. Op dit moment zitten veel mantelzorgers thuis, terwijl zij graag willen werken. Het is voor de Zwolse samenleving belangrijk dat mantelzorg en werk beter gecombineerd kunnen worden. Geef aan wat de gemeente hierin concreet gaat doen en van werkgevers vraagt.

Mantelzorg
Trends en ontwikkelingen
U schrijft dat 1 op de 3 (35%) Nederlanders van 16 jaar en ouder in 2019 mantelzorg gaven. In Zwolle zijn er diverse mantelzorgers die jonger zijn dan 16 jaar. Wij adviseren het voor hen makkelijker te maken om een beroep te doen op hulp. Zowel praktische hulp als een luisterend oor.
U schrijft dat d*riekwart van de mantelzorgers geen effect merkt van de ondersteuning.* Dit baart ons zorgen. Wij adviseren de mantelzorgmonitor eens per twee jaar uit te voeren en over de uitkomsten in gesprek te gaan met mantelzorgers zodat de uitkomsten kunnen leiden tot verbetering. Betrek bij het opstellen van de vragen ook partners en inwoners uit de stad.

Doelen en kaders

- U schrijft dat u als doel hebt dat er meer kennis, begrip en waardering is vanuit de omgeving. Dat is een mooi streven. We adviseren u te omschrijven wat de gemeente concreet gaat doen. Wie gaat er bijvoorbeeld voorlichting geven en waar? Beschrijf daarbij een tijdlijn, concrete acties en wanneer u gaat evalueren of het doel behaald is. Datzelfde geldt voor het punt dat in aanpalend beleid de belangen van mantelzorgers worden geborgd. Omschrijf ook daarbij de tijdlijn, welk aanpalend beleid u concreet bedoelt, welke acties u gaat ondernemen en wanneer u gaat evalueren en of uw doel behaald is.
- U schrijft dat de gemeente ernaar streeft dat mantelzorgers zich gewaardeerd voelen voor hun inzet en dat het belangrijk is om mantelzorgers goed op de hoogte te brengen van de mogelijkheden van ondersteuning binnen de gemeente Zwolle. Graag zien wij ook hier beschreven wat u concreet gaat doen, welke acties u gaat ondernemen en wanneer u gaat evalueren of het doel behaald is.
- In het beleidsstuk staat dat vraag en aanbod rondom respijtzorg onvoldoende op elkaar is afgestemd. Wij zien graag omschreven wat er momenteel wordt geboden en hoe de gemeente in beeld gaat brengen wat de behoefte van mantelzorgers is. De Participatieraad ontvangt signalen dat er onvoldoende aanbod is. We zien graag dat de gemeente in gesprek gaat met mantelzorgers over de behoefte en stimuleert dat er meer passend aanbod wordt gedaan en er ruimte is voor

individueel maatwerk. De Participatieraad gaat ervanuit dat deze taak is belegd bij het Steunpunt Mantelzorg en dat zij een koppelfunctie vervullen tussen hiaat en aanbod. Daarnaast kan het Sociaal Wijkteam wellicht een rol spelen. Wij zien graag concreet benoemd in dit beleidsstuk wie welke opdracht voor de gemeente uitvoert.

- Rondom dementie zijn er casusregisseurs. We adviseren dit ook voor andere doelgroepen in te zetten. Deze regisseurs zijn op de hoogte van alle ins en outs binnen een casus en coördineren dit systeemgericht. Dat kan de mantelzorger enorm ontlasten. Zij kunnen ook helpen om ontschotting van financieringsstromen van de diverse aanvraagprocedures in kaart te brengen en de gemeente hierover te adviseren.
- Verder adviseren we om ervaringsdeskundigen in te zetten op diverse aandachtsgebieden van mantelzorg, (bijvoorbeeld m.b.t. dementie, Ggz, somatische aandoeningen of meervoudige beperking). Zij kunnen ondersteunen, bijvoorbeeld bij een keukentafelgesprek. Lange wachtlijsten en vermindering van het aanbod en vergoeding van GGZ zorg maken dat mantelzorgers aanzienlijk langduriger en zwaarder belast worden en de noodzaak van ondersteuning van de mantelzorger nog belangrijker.
- U wilt de ondersteuning van mantelzorg via EHealth en domotica verkennen. De Participatieraad ondersteunt dit van harte en ziet graag omschreven wie dit gaat onderzoeken en wat het tijdspad is.
- Goed dat u bij de ondersteuning meer rekening gaat houden met levensfasen. We adviseren u meer aandacht te besteden aan werkende mantelzorgers. Stuur op mantelzorg vriendelijk beleid bij werkgevers zodat mantelzorgers nu maar ook in de toekomst niet hoeven te kiezen tussen werk en mantelzorg.
- Soms zal mantelzorg invloed hebben op het inkomen, vanwege de noodzaak werkuren aan te passen, te minderen of geheel te stoppen met werken. We adviseren oog te hebben voor de financiële situatie van de mantelzorger en waar nodig te wijzen op minimaregelingen. Dit in aansluiting op het beleid van het voorkomen van schulden. Maak gebruik van de flexibiliteit in de regels van de kostendelersnorm als de mantelzorger de zorgvrager in huis neemt. (Ook boven de 27 jaar)
- Het is belangrijk om vooruit te denken over de inzet van mantelzorg. Goed dat u hier aandacht voor heeft. Daarnaast heeft u aandacht voor de versterking van samenwerking tussen de formele zorg, informele zorg, mantelzorger en naaste. Bij beide punten zien we graag concreet beschreven hoe de gemeente uitvoering wil geven aan deze punten en de mantelzorger of naaste een gelijkwaardige positie geeft. Daarbij oog hebbend voor de (over)belasting en de veiligheid van de mantelzorger.
- De gemeente zet in op ‘van beschermd wonen naar beschermd thuis’. De Participatieraad adviseert daarbij ambulante woonbegeleiding mogelijk te maken in de thuissituatie. Veel mantelzorgers hebben 24 uur per dag, zorgverantwoordelijkheden in situaties waarin in een instelling een heel team ingezet zou worden.

Algemeen vrijwilligerswerk

- Wij zijn met u van mening dat verenigingen en organisaties veel van elkaar kunnen leren op het gebied van vrijwilligers. Door binnen sectoren in te zetten op kennisdeling en ervaring kunnen er sectorspecifieke kansen sneller benut worden. Wij adviseren u concreet te omschrijven wie hierin het voortouw neemt en op welke manier dit wordt uitgevoerd.

- Ook heeft u een sterk en vindbaar netwerk voor ogen. Wij adviseren te beschrijven waar dit centrale punt is of komt. Als dit centrale punt er al is zien we dit graag omschreven. Daarbij zien we graag wat er nog mist, waar groei mogelijk is en welke concrete stappen u wilt zetten tot verbetering.
- U schrijft dat u drempels tot besturen wilt wegnemen. Soms wordt er veel van vrijwilligers gevraagd. We adviseren te letten op wat er van vrijwilligers wordt gevraagd en bij sommige functies een vergoeding te geven. Dit kan bijdragen aan de continuïteit. Beschrijf daarbij transparant waarom de éne vrijwilliger wel een vergoeding ontvangt en de ander niet. Beschrijf ook wie de competentievergroting die u voor ogen heeft bekostigd. Dienen organisaties dit zelf te betalen uit de reguliere middelen of stelt de gemeente hiervoor geld beschikbaar. Zorg dat er ook middelen zijn om onkosten van vrijwilligers te betalen. Onkosten moeten geen belemmering zijn om vrijwilligerswerk te kunnen doen.
- U heeft als doel om verenigingen te ondersteunen bij kwetsbare vrijwilligers en kwetsbare leden zodat zij zoveel mogelijk aan reguliere activiteiten kunnen meedoen. Wij adviseren te omschrijven op welke wijze u dit aanpakt. Veel organisaties hebben een tekort aan vrijwilligers. Het is belangrijk dat kwetsbare vrijwilligers goed worden begeleid. Wellicht zijn er al pilots of goede voorbeelden binnen Zwolle. Wij zien graag omschreven wie verenigingen gaat ondersteuning, op welke wijze dit gebeurt, of er goede voorbeelden zijn en zo ja, wanneer deze worden geëvalueerd.
- Wij zijn met u van mening dat organisaties en vrijwilligers ondersteuning moeten ontvangen bij het tegengaan van agressie en grensoverschrijdend gedrag. De Participatieraad ontvangt signalen dat ondersteuning van vrijwilligers bij diverse organisaties wordt gemist. Het is belangrijk om aan de veiligheid van vrijwilligers en andere inwoners te denken. Vrijwilligers ontvangen dikwijls weinig bescherming. Een voorbeeld daarvan is dat zij met hun eigen mobiele telefoon mensen moeten bellen. Zij hebben geen ‘werknummer’ zoals professionals dit vaak wel hebben. Dit zorgt soms voor vervelende gevolgen voor de vrijwilliger als het gaat om agressie en grensoverschrijdend gedrag. Omschrijf op welke manier u vrijwilligers en organisaties gaat ondersteunen, welke acties u concreet onderneemt en met welk tijdspad. Zorg daarbij ook dat de organisaties en vrijwilligers een vast aanspreekpunt hebben waar zij terecht kunnen met vragen.

Georganiseerde informele zorg

- Goed dat u wilt zorgen voor een sterk en centraal netwerk, gelijkwaardige samenwerking met de formele zorg en wilt waken voor overvraging van zowel inzet als activiteiten van vrijwilligers. Wij adviseren te omschrijven wie dit gaat oppakken, welke concrete acties worden ondernomen, wat het tijdspad is en wanneer u gaat evalueren of bovenstaande wordt behaald.

Mocht onze reactie aanleiding geven tot vragen of opmerkingen dan horen we dat graag.

Met vriendelijke groet,

Aljona Wertheim
Voorzitter Participatieraad Zwolle